

CHET TILINI O'QITISHDA TALABALARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI

*Zayniyeva Nasiba Baxtiyarovna,
Samarqand davlat chet tillar instituti
mustaqil tadqiqotchisi*

Annotatsiya: Ushbu tezis orqali shaxsga yo'naltirilgan yondoshuv orqali axborot kompetensiyasini rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasidagi yo'nalishlar va amaliyotlarni, yondoshuvlarni muvaffaqiyatli joriy etgan ba'zi davlatlar va ularning tajribalarini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: xorijiy tajriba, AQSh, Angliya, Germaniya

Shaxsga yo'naltirilgan yondoshuv orqali "axborot kompetensiyasini rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasi quyidagi yo'nalishlar va amaliyotlarni o'z ichiga oladi. Bu yondoshuvni muvaffaqiyatli joriy etgan ba'zi davlatlar va ularning tajribalarini ko'rib chiqamiz.

1. Amerika Qo'shma Shtatlari (USA)

Amerikada ta'lim jarayonida axborot kompetentligini rivojlantirish uchun shaxsga yo'naltirilgan yondoshuvning kuchli amaliyotlari mavjud. Masalan:

- Information Literacy Programlar (Axborot kompetentligi dasturlari): Ko'plab universitetlar va maktablar talabalariga axborot manbalarini tanlash, tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus kurslar taklif qiladi. Misol uchun, University of California, Berkeley va Harvard University kabi muassasalarda shaxsga yo'naltirilgan yondoshuv asosida talabalar o'z tadqiqotlarini qilish, axborotlarni yig'ish va tahlil qilishni o'rganadilar. Bu yondoshuvda talabalar o'ziga mos mavzu tanlashlari va o'z qiziqishlari asosida materiallar yig'ishlari mumkin" [1; 5].

- LibGuides va OER (Open Educational Resources): "Ko'plab amerikalik universitetlar talabalarga o'z-o'zini o'rgatish imkoniyatlarini taqdim etish uchun onlayn

resurslardan foydalanadi. Masalan, LibGuides tizimi yordamida talabalar o'z tadqiqotlari uchun kerakli resurslarni o'rganishadi. Bu tizim individual ehtiyojlarga moslashtirilgan bo'lib, har bir talaba uchun maxsus axborot manbalari tavsiya etiladi.

2. Angliya

Buyuk Britaniyada ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondoshuv va axborot kompetentligini rivojlantirishda o'quvchilarni mustaqil o'rganishga rag'batlantirish muhim o'rin tutadi. Xorijda ko'plab universitetlar va kollejlarda talabalariga axborot manbalarini izlash va ularni tanlashni o'rgatadi.

- JISC (Joint Information Systems Committee): JISC Buyuk Britaniyada axborot texnologiyalari va resurslaridan foydalanuvchi talabalarga axborot kompetentligini oshirishga katta e'tibor qaratadi. Ular shaxsga yo'naltirilgan resurslar, jumladan, onlayn kurslar va interaktiv ta'lim materiallari orqali talabalarni axborotni izlash va baholashda qo'llab-quvvatlashadi" [2; 5].

- Information Literacy Framework (ILF): "Buyuk Britaniyada ko'plab universitetlar, masalan, University of Sheffield va University of Edinburgh, axborot kompetentligi bo'yicha maxsus dasturlarni o'z ichiga olgan ta'lim rejasini joriy etishgan. Bu dasturlar shaxsga yo'naltirilgan yondoshuvni hisobga olgan holda, talabalarga axborotdan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Avstraliya

Avstraliyada shaxsga yo'naltirilgan yondoshuv va axborot kompetentligini rivojlantirishda ham katta tajriba mavjud. Avstraliya ta'lim tizimi talabalarga individual o'rganish uchun barcha zarur vositalarni taqdim etadi.

- Australian Library and Information Association (ALIA): ALIA o'quvchilarga axborot kompetentligini rivojlantirish bo'yicha ko'plab resurslar va dasturlarni taklif qiladi. Ularning asosiy maqsadi — talabalarni mustaqil ravishda axborotni topish, tahlil qilish va qo'llashga o'rgatishdir. Bu yondoshuvda shaxsga moslashtirilgan metodlar va o'quv materiallari mavjud" [5; 7].

- Information Literacy Education at University Level: “Avstraliyaning University of Sydney va Monash University kabi oliy ta’lim muassasalarida talabalar o‘z qiziqishlari va ehtiyojlariga qarab axborot manbalaridan samarali foydalanishni o‘rganadilar. Axborot kompetentligi dasturlari shaxsiy ehtiyojlarni hisobga olgan holda tuziladi va har bir talaba o‘zining o‘rganish uslubi va shaxsiy qobiliyatlariga moslashtirilgan materiallarga ega bo‘ladi.

4. Shvetsiya

Shvetsiya ta’lim tizimida shaxsga yo‘naltirilgan yondoshuv va axborot kompetentligi talabalarning o‘z-o‘zini rivojlantirishga imkon beradi. Shvetsiyada ta’limda ko‘p e’tibor talabalarni axborot manbalarini tahlil qilish va undan to‘g‘ri foydalanishga qaratilgan.

- Swedish Libraries and Information Literacy: Shvetsiyada kutubxonalar va axborot xizmatlari talabalarga axborot manbalarini tahlil qilish va ularni o‘z tadqiqotlari uchun samarali tarzda ishlatishni o‘rgatadi” [7; 5].

Ularning yondoshuvi shaxsga moslashtirilgan va talabalarga o‘z qiziqishlari asosida materiallar tanlash imkonini beradi.

- Swedish Research Council (Vetenskapsrådet): “Shvetsiya ilmiy tadqiqotlar va ta’limda axborot kompetentligini rivojlantirish uchun ko‘plab tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlaydi. Bu tadqiqotlar shaxsga yo‘naltirilgan yondoshuvda talabalarga o‘z tadqiqotlarini muvaffaqiyatli olib borish uchun zarur axborot ko‘nikmalarini o‘rgatadi” [6; 4].

Xorijiy davlatlar tajribasi shaxsga yo‘naltirilgan yondoshuv va axborot kompetentligini rivojlantirishda ko‘plab innovatsion metodlarni qo‘llashni o‘z ichiga oladi. Ular ta’lim jarayonida talabalarni mustaqil fikrlashga, axborotdan samarali foydalanishga va o‘z bilimlarini kengaytirishga undaydi. Shaxsga yo‘naltirilgan yondoshuvni amalga oshirish orqali, talabalarga axborot manbalarini tanlash, baholash va samarali ishlatish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

REFERENCES

1. Craig M. W. (2004) - Information Literacy: A Conceptual Framework for Higher Education
2. Julienne M. L. & Mary K. K. (2014) - Information Literacy and Competence in Higher Education: Practical Examples
3. Bruce, C. (1997) - The Seven Faces of Information Literacy
4. Kuhlthau, C. C. (2004) - Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services
5. Association of College and Research Libraries (ACRL) (2000) - Information Literacy Competency Standards for Higher Education
6. Lloyd, A. (2010) - Information Literacy Landscapes: Information Literacy in Education, Workplace, and Everyday Life
7. Rader, H. B. (2004) - Information Literacy in the Digital Age: An Evidence-Based Approach